

Spreken over God –Luthers perpectief (2)

De generale synode van de Protestantse Kerk houdt zich dit najaar bezig met 'Spreken over God'. Aanleiding om het onderwerp op de vergaderagenda te zetten is de 'kwestie' Hendrikse, de Zeeuwse predikant en zijn uitspraken over God. Elkkwartaal draagt aan de hand van professor lutherana Markus Matthias (PThU) vanuit de lutherse invalshoek bij aan dit gesprek. 'Wat betekent een God hebben of wat is God?', was de centrale vraag in de eerste aflevering (Elkkwartaal juni 2010). In dit nummer deel 2, over de vragen: 'Wat is het nu, een heer zijn?' en 'Hoe gaat dat heiligen in zijn werk?'.

**'Wat is het nu, een heer zijn?'
(BSLK 651, 33f)***

Identiteit

De mens vindt zijn identiteit (cognitio sui ipsius), de aanspreekbaarheid als een persoon, in de ervaring van zijn eigen spontaniteit. Dus in de ervaring zelfbeschikkend onderwerp van handelen te kunnen zijn, die mij dientengevolge als subject toegerekend kunnen

en moeten worden. Ik ben ervoor verantwoordelijk en daarop aanspreekbaar. Ik kan me hier niet aan onttrekken noch ontsnappen (Wet). Deze aanspreekbaarheid is tegelijkertijd zowel de waardigheid als het dilemma van de mens. Geen enkele theorie van nauw of breed determinisme kan me van die wet bevrijden. Het niet uit te wissen bewustzijn van de eigen (beperkte) vrijheid impliceert

de toerekeningsvatbaarheid voor mijn handelen en verantwoordelijkheden. De prijs voor de trotse autonomie is het feit dat ik deze verantwoordelijkheid niet kan ontberen, maar dat ik haar ook nooit voldoende of zelfs maar gedeeltelijk kan waarnemen. Daarom leidt deze autonomie tot de dood, niet alleen als een deel van de natuur in de vorm van de natuurlijke dood, maar ook als een persoon in de 'eeuwige' dood. De gedachte dat men op zijn minst in de herinnering van mensen of zelfs van de mensheid verder leeft, is niet meer dan een illusie.

Wil

Hoewel ik zelf het bewustzijn van een bepaalde handelingsvrijheid heb, moet ik toegeven dat ik niet heer en meester over mijn wil ben. Wel kan ik het gevoel hebben te handelen overeenkomstig mijn wil. Ik zou ook uit plichtsbesef (inzicht, angst voor straf, enz.) kunnen lijken op te treden tegen mijn wil, maar uiteindelijk blijft altijd mijn wil tot zelfhandhaving de laatste motivatie van denken en doen. Deze laatste motivatie van mijn wil kan ik zelfs niet wijzigen of bepalen, noch in haar concrete voorkomen, noch in het algemeen. In dit opzicht ben ik niet meester over mijzelf, kan ik niet uit mijn huid.

Dit betekent:

(a) Ik zie mezelf niet alleen tegenover aardse en gelijkwaardige instanties mijn verantwoordelijkheid hebben, maar ook tegenover een oneindig hogere autoriteit waaraan ik mezelf te danken heb en waarvoor ik mezelf moet rechtvaardigen om mezelf te winnen.

(b) Ik moet erkennen dat ik niet echt meester ben over mijn gedachten, woorden en daden, terwijl ze me toch worden toegeschreven.

(c) Daarom tref ik mezelf aan onder de heerschappij van zonde, dood en duivel.

'The eye of God', zoals deze opname van de Nasa in de ruimte is gedoopt, 'het oog van God'.